

גמרא סדורה

מסכת עירובין

פרק ז' - "חלון"

לימוד פרק זה מוקדש לכבוד ולזכות הורי היקרים:

ר' יעקב משה ושלי מרים ווינט

לרגל 60 שנות נישואין שמחים

ג' חשוון תשפ"א

שיזכו להמשיך לרוות נחת ושמחה מכל צאצאיהם

מתוך בריאות ושמחה

מהדורה המעניקה חווית הצלחה

ומאהיבה את הגמרא על לומדיה

"אם היו בני אדם מרגישים במתיקות התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם"
(אור החיים הקדוש)

יצא לאור על ידי

עמותת "וכל בניך לימודי ה'"

ג' חשוון תשפ"א

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמיין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ד. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק,

החלוקה לסוגיות ופסקאות,

שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

רפ"י

מתני'

חלון שבין שתי חצירות. בתוך עשרה. מפרש בגמרא שיהא קצת הימנו ואפי' משהו בתוך עשרה לקרקע: מערבין שנים שני עירובין אלו לעצמן ואלו לעצמן ואסורין זו עם זו: ואם רצו מערבין אחד. עירוב אחד שיתנו אלו עירובן באחרת ויערבו עמה ויהיו כאחד: פחות מארבע. לאו פתח הוי למעלה מעשרה נמי דאילו כל הכותל אינו גבוה יותר הוי מחיצה מעלייתא הלכך כשאין כלום מן החלל בתוך עשרה לאו פתח הוא ואין מערבין אחד ואסורות זו עם זו דרך ראש הכותל ודרך אותו חלון ודרך חורים וסדקים:

גמ'

רבן שמעון. בפירקא קמא בברייתא בגמרא:

מסכת עירובין פרק ז' - "חלון"

1. עו, א

משנה

חלון שבין שתי חצירות,

ארבעה על ארבעה, בתוך עשרה - מערבין שנים.

ואם רצו מערבין אחד.

פחות מארבעה על ארבעה, או למעלה מעשרה - מערבין שנים,

ואין מערבין אחד.

גמרא

לימא תנו סתמא כרבן שמעון בן גמליאל דאמר: "כל פחות מארבעה - כלבוד דמי" (עירובין ט.)?

אפילו תימא: כרבנו,

עד כאן לא פליגי רבנו עליה דרבן שמעון בן גמליאל אלא לענין לבודין,

אבל לענין פתחא, אפילו רבנו מודו: דאי איכא ארבעה על ארבעה - חשיב,

ואי לא - לא חשיב.

רש"י

הא קמשמע לן טעמא דכוליה
למעלה מי' כו'. דאי מרישא
הוה אמינא כולו בתוך י' בעינן:
ומקצתו. אפילו משהו:

2. עו, א

"פחות מארבעה על ארבעה, או למעלה מעשרה - מערבין שנים ואין מערבין אחד".

פשיטא!

כיון דאמר: "ארבעה על ארבעה בתוך עשרה" -
ממילא אנא ידענא דפחות מארבעה ולמעלה מעשרה - לא!

הא קא משמע לן:
טעמא: דכוליה למעלה מעשרה,
אבל מקצתו בתוך עשרה - מערבין שנים,
ואם רצו מערבין אחד.

תנינא להא דתנו רבנן:
"כולו למעלה מעשרה, ומקצתו בתוך עשרה,
כולו בתוך עשרה, ומקצתו למעלה מעשרה - מערבין שנים,
ואם רצו מערבין אחד".

השתא "כולו למעלה מעשרה ומקצתו בתוך עשרה",
אמרת: "מערבין שנים, ואם רצו מערבין אחד",
"כולו בתוך עשרה ומקצתו למעלה מעשרה" מיבעיא?!

זו ואין צריך לומר זו קתני'.

3. עו, א-ב

רש"י

צריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה. דבלאו הכי לא מצית למינקט בגוויה חלון מרובע ד' על ד' כל חלון עגול בתחתית אמצעיתו נמוך ומאמצעיתו לכאן ולכאן הוה מגביה והולך וצריך לזה שיהו שני טפחים ומשהו אורך מהקיפו בתוך י' מאמצעו לכאן טפח ומאמצעו לכאן טפח ועוד משהו משום דכי מרבעינן ליה מדלינן ליה מיניה שני טפחים מן ההיקף עגול שבין קרן לקרן לכל צד דסתמינן להו ומוקמינן לה אריבעתא ונמצא אותו משהו הנשאר בסוף י' על פני רוחב החלון כדאמר לקמן רבועא מגו עגולא פלגא בעית לדלויי כלומר חצי מדה הנותרת בריבוע ריבה העגול עליו והיקף המרובע ט"ז נמצא העגול רבה עליו ח' הרי ב' טפחים לכל צד:

הני מילי בעגולא. כדת רוחב דבר עגול הוי טפח ודת רוחב עגול אין רחבו אלא באמצעו ואין רוחב ד' כדת מרובע בעינן שרחב בדפנותיו כמדת אמצעו:

בשיתסר. היקף סגיא ד' היקף לכל רוח דמרובע:

ה"מ. דסגי באטפויי ריבעא למיהוי שיתסר בעגולא דנפיק מגו ריבועא כגון חלון מרובע ד' על ד' הקיפו שיתסר ואי מעגלת מגואי דאין רוחב ד' אלא באמצעו אית ליה היקפא תריסר וטפי עליה מרובע רביע:

אבל. הכא דבעית למינקט ריבוע ד' על ד' והיקפה שיתסר ד' לכל רוח בגו עיגולא לבד מאי דמדלית מעגולא בעי היקפא טפי כדי למנקט בגוויה מורשי דריבועא דהוי ד' הן ואלכסונון:

מכדי כל אמתא כו'. וסגי ליה להאי עגולא בפותיא דד' טפחים ואלכסונו' בעיגולא וכל דבר עגול שוה מדת אלכסונו למדת אמצעו דהא אין לו זווית כמה בעי למיהוי פותיה ד' ותמני חומשי דהוו להו חמשה ותלת חומשי וכי מקפת לעיגולא דהאי שיעורא כמה הוה היקפא חמיסר פושכי ותשעה חומשי דהוה להו שיבסר נכי חומשא:

ריבוע מגו עיגולא פלגא. בעי למשקל מיניה פלגא דהאי שיעורא דפייש דהיינו תילתא דמעיקרא דהוו להו תמניא מכ"ד ופשו להו שיתסר דסבירא להו דכל אלכסונוא הכי הוי:

אמר רבי יוחנן:

חלון עגול:

צריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה טפחים, ושנים ומשהו מהן בתוך עשרה, שאם ירבענו, נמצא משהו בתוך עשרה.

מכדי: כל עיש בהיקפו שלשה טפחים - יש בו ברוחבו טפח, בתריסר - סגיא!

עו,ב

הני מילי בעיגולא,

אבל בריבועא - בעינן טפי.

מכדי פמה מרובע יתר על העגול?

רביע,

בשיתסר - סגיא!

הני מילי בעיגולא דנפיק מגו ריבועא.

אבל ריבועא דנפיק מגו עיגולא, בעינן טפי.

מאי טעמא?

משום מורשא דקרננתא.

מכדי כל אמתא בריבועא - אמתא ותרי חומשי באלכסונוא,

בשיבסר נכי חומשי - סגיא!

רבי יוחנן אמר כי דיני דקיסרי,

ואמרי לה: פרבנו דקיסרי,

דאמרי: עיגולא מגו ריבועא - ריבועא,

ריבועא מגו עיגולא פלגא.

4. עו, ב

"פחות מארבעה על ארבעה או למעלה מעשרה - מערבין שנים, ואין מערבין אחד."

אמר רב נחמן:

לא שנו אלא חלון שבין שתי חצירות, אבל חלון שבין שני בתים, אפילו למעלה מעשרה נמי, אם רצו לערב מערבין אחד.

מאי טעמא?

ביתא כמאן דמלי דמי.

איתיביה רבא לרב נחמן:

"אחד לי חלון שבין שתי חצירות, ואחד לי חלון שבין שני בתים, ואחד לי חלון שבין שתי עליות, ואחד לי חלון שבין שני גגין, ואחד לי חלון שבין שני חדרים, כולן: ארבעה על ארבעה בתוך עשרה!"

תרגומא אחצירות.

והא "אחד לי" קתני!

תרגומא אארבעה על ארבעה.

בעא מיניה רבי אבא מרב נחמן:

לול הפתוח מן בית לעלייה, צריך סולם קבוע להתירו?

או:

אין צריך סולם קבוע להתירו?

כי אמרינן ביתא כמאן דמליא דמי, הני מילי: מן הצד, אבל באמצע - לא,

או דילמא:

לא שנא?

אמר ליה:

אינו צריך.

סבור מינה:

סולם קבוע - הוא דאינו צריך,

הא סולם עראי - צריך.

אתמר:

אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן:

אחד סולם קבוע, ואחד סולם ארעי - אינו צריך.

רפ"י

ל"ש. דבעי תוך עשרה:

שבין שני גגין. ואליבא דרבנן דאמרי לקמן כשם שדירין חלוקין למטה כך חלוקין למעלה דלא מצי לטלטל מגג זה לאידך בלא עירוב:

תרגמא. להאי בתוך עשרה

דקתני משום חצירות:

והא אחד לי קתני. אלמא כולן שוין:

תרגמא. לאחד לי דמשמע דכולן

שוין אארבעה על ארבעה:

בית ועלייה. של שני בני אדם:

לול. ארובה בקרקעית העליה

והעליה גבוהה מקרקע הבית מי

אמרי ביתא כמאן דמלי דמי

והוי כמאן דלא גבוה עשרה ואין

צריך סולם קבוע להיות שם

במקום הפתח להתירן לערב זה

עם זה או לא אמרינן כמאן

דמלי ובעי סולם למיהוי כפתח

ביניהן כדאמרי' בכיצד מעברין

(לעיל נט:). סולם תורת פתח

עליו: מן הצד. בחלון שבכותל:

5. עו, ב - עז, א

רש"י

מתני'

נותל שבין שתי חצירות. האי דנקט רחב ארבע משום סיפא נקט ליה דבעי למיתני היו בראשו פירות אלו עולין מכאן ואוכלין ובלבד שלא יורידו למטה דחשיב רשותא באנפי נפשיה ולא מיבטל לא לגבי האי ולא לגבי האי אבל לענין מיהוי מחיצה בכל דהו פותיא הוי סתימה ואין מערבין אחד :

ובלבד שלא יורידו. כדפרישית : **יותר מכאן.** הוי פירצה והוי להו כולהו כדירוי חצר אחת ואם עירבה כל אחת לעצמה הוו להו כחולקין את עירובן ואוסרין אלו על אלו :

גמ'

אור ב' רשויות שולטות בו. כיון דלא חשיב למיהוי רשותי בטיל לגבי תרוייהו ורשות ב' החצירות שולטות בו ואוסרין זה על זה ואפי' על ראשו אסור לטלטל :

מעלין. מחצירן לראשו והוא הדין דמורידין דמקום פטור הוא ובטיל לכאן ולכאן להקל :

מקום שאין בו ד'. רוחב : ועומד בין רה"י לרה"י ויש לנו היכר כגון גבוה מן הארץ ג' ואילו היה רוחב ד' היה נקרא רשות לעצמו והויא כרמלית ואסור לכאן ולכאן אבל עכשיו נקרא מקום פטור ומותר לכאן ולכאן לכתף עליו משאוי שלהן :

ובלבד שלא יחליפו. דרבנן היא דאילו חיובא ליכא דבעינן עקירה מרשות זו והנחה לרשות זו והכא עקירה מרה"י גמורה והנחה למקום פטור ועקירה ממקום פטור והנחה לרה"י גמורה :

ורב לית ליה דרב דימי. בתמיה והא מתניתא היא במסכת שבת בפ"ק [דף ו.] עומד אדם על האסקופה נוטל מעני ונותן לו מבעל הבית ונותן לו ובלבד שלא יטול מזה ויתן לזה :

רשויות דאורייתא. כגון רשות רבים ויחיד :

דרבנן. חצירות דרשות יחיד ויחיד הוא ומדרבנן הוא דאסור :

משנה

נותל שבין שתי חצירות, גבוה עשרה ורוחב ארבעה - מערבין שנים, ואין מערבין אחד.

היו בראשו פירות:

אלו - עולין מכאן ואוכלין,

ואלו - עולין מכאן ואוכלין,

ובלבד שלא יורידו למטן.

נפדצה הנותל:

עד עשר אמות - מערבין שנים,

ואם רצו מערבין אחד, שהוא נפפתח.

יותר מכאן - מערבין אחד,

ואין מערבין שנים.

גמרא

אין בו ארבעה - מאי?

אמר רב:

אור שתי רשויות שולטת בו,

ולא יזיז בו אפילו מלא נימה.

עזא

ורבי יוחנן אמר:

אלו - מעלין מכאן ואוכלין,

ואלו - מעלין מכאן ואוכלין.

תנן:

"אלו - עולין מכאן ואוכלין,

ואלו - עולין מכאן ואוכלין".

"עולין" - אין,

מעלין - לא!

הכי קאמר:

יש בו ארבעה על ארבעה: עולין - אין,

מעלין - לא.

אין בו ארבעה על ארבעה - מעלין נמי.

ואודא רבי יוחנן לטעמיה,

דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן:

מקום שאין בו ארבעה על ארבעה - מותר לבני רשות הרבים ולבני רשות היחיד לכתף עליו.

ובלבד שלא יחליפו.

ורב לית ליה דרב דימי?

אי ברשויות דאורייתא - הכי נמי,

הכא במאי עסקינן: ברשויות דרבנן.

וחכמים עשו חזוק לדבריהם יותר משל תורה.

6. עז, א

כ"י

וצידו אחד שוה לארץ. כלומר גבוה הוא מן האחת ונמוך הוא לחברתה כגון שקרקעיתה של זו גבוה. כל כמה דלא גבוה י קרי ליה שוה לארץ:
נותנין אותו. להעלות ולהוריד מעליו וחבירו אסור:
חריץ. על פני אורך החצרות מבדיל בין זו לזו הוי מחיצה מעליה:
שוה לארץ. שאינו עמוק ממנה י כגון שקרקעיתה נמוך:
אימא לא. משתרי דלדידיה נמי תשמישו בקשה הוא:
לא בעיתא תשמישתיה. מה שמניח בו משתמר:
בעיתא תשמישתיה. שנופלים החפצים:

אמר רבה בר רב הונא¹⁶⁵ אמר רב נחמן:
 כותל שבין שתי חצירות,
 צידו אחד - גבוה עשרה טפחים,
 וצידו אחד - שוה לארץ.
 נותנין אותו, לזה ששוה לארץ.
 משום: דהוה זה - תשמישו בנחת,
 ולזה - תשמישו בקשה.
 וכל לזה בנחת ולזה בקשה - נותנין אותו לזה שתשמישו בנחת.

אמר רב שיזבי אמר רב נחמן:
 חריץ שבין שתי חצירות,
 צידו אחד - עמוק עשרה,
 וצידו אחד - שוה לארץ.
 נותנין אותו לזה ששוה לארץ.
 משום: דהוה ליה לזה - תשמישו בנחת,
 ולזה - תשמישו בקשה.

וצריכי!
 דאי אשמעינן כותל, משום דבגובהא משתמשי אינשי.
 אבל חריץ בעומקא - לא משתמשי אינשי,
 אימא לא.
 ואי אשמעינן בחריץ, משום דלא בעיתא תשמישתא.
 אבל כותל דבעיתא תשמישתא,
 אימא לא.
 צריכא.

רש"י

בא למעט. אכותל קאי וקס"ד שעשה תל עפר למטה בקרקע סמוך לכותל או בנה איצטבא או הניח שם פספסים:
אם יש במעוטו ד'. אורך בצד משך הכותל הוי כפתח וכיון דממנו ולמעלה לא גבוה עשרה משתמש בכל הכותל שהרי תשמישו בנחת שעולה לו דרך פתחו:
אי אהני מעוטא. למיהוי פתחא כוליה שרי:
ואי לא אהני. הא בטיל ליה:
אמר רבינא. לאו מלמטה עסקינן דהתם ודאי בציר מדי לא מהני למידי אלא כגון שעקר חוליא מראשו מגובהו של כותל קרי ראשו כדתנן היו בראשו פירות הלכך אי הוי מעוטא ארבעה אורך הוי פיתחא לכל הכותל בציר מהכא פיתחא הוא דלא הוי אבל לאשתמושי ביה שרי דכיון דלא גבוה י' לא הוי רשותא:

7. עז, א

"בא למעטו."

אם יש במעוטו ארבעה - מותר להשתמש בכל הכותל כולו. ואם לאו - אין משתמש אלא כנגד המיעוט."

מה נפשך?

אי אהני מעוטא - בכוליה כותל לישתמיש!
 אי לא אהני, אפילו כנגד המיעוט נמי - לא!

אמר רבינא:

כגון שעקר חוליא מראשו.

8. עז, א-ב

רפ"י

כפה ספל. סמוך לכותל ומיעט גובהו מעשרה כל הני מיעוטי כגון דליכא יי מראשו לראש הכותל:
מאי הוי. אכתי ניטל בשבת הוא:
פגה. תאנה בוסר שטומנין אותה בתבן להתבשל ותבן מוקצה הוא ואסור לטלטלו כגון שהקצהו ללבון לבנים:
וחררה שהטמינה. אתמול בגחלים ועכשיו כבו ומי"מ מוקצין הן אבל לא כבו לא דמתוך שנהפכים מכבה את התחתונות ומבעיר את העליונות כדאמרינן בכריתות (דף כ. ב.):
דאית להו אוגניים. כעין ספלים שלנו דעכשיו עפר מונח עליהן והוי מזיז עפר ממקומו ודומה לחופר:
הטומן. להצניע:
מקצת עלין מגולין. משום שבת נקט ליה דבעי למיתני ניטלין בשבת שנוטלין ואוחזין בעלין שלהן:
אינו חושש. משום כלאי הכרם:
ולא משום שביעית. אם שנה שביעית היא:
ולא משום מעשר. לשמא נשרש וניתוסף ואם היה חושש למעשר צריך לעשר את תוספתו ליכא למיחש להכי דלא נשרש:
מרא. פושייר {מכוש} :
חצינא. דולדויריא {מעצד (מעין גרזן)} :

אמר רב יחיאל:
 כפה ספל - ממעט.

ואמאי? דבר הניטל בשבת הוא, ודבר הניטל בשבת - אינו ממעט!

לא, צריכא דחבריה בארעא.

וכי חבריה בארעא, מאי הוי?
 והא תניא:

"פגה שהטמינה בתבן, וחררה שהטמינה בגחלים: אם מגולה מקצתה - נטלת בשבת!"

הכא במאי עסקינן?
 דאית ליה אוגניים.

וכי אית ליה אוגניים, מאי הוי?
 והתנין:

"הטומן לפת ואנון תחת הגפן,

בזמן שמקצת עלין מגולין - אינו חושש: לא משום כלאים, ולא משום מעשר, ולא משום שביעית, וניטלין בשבת" (כלאים א, ט)!

עז, ב

לא, צריכא דבעי מרא וחצינא.

כ"י

9. עז, ב

סולם המצרי. הואיל וקטן הוא ונרח ליטלו משם אינו ממעט: **חוקין**. אישקלונניי"ש {מדרגות של סולם}: **כובדו קובעו**. ומתוך שהוא כבד אין נוטלין אותו משם ולא משום איסור אלא משום שקשה ליטלו: **סולם רחב ד' מכאן**. בחצר זו וכן בזו ובהן עולין ויורדין מזו לזו:

סולם: המצרי - אינו ממעט. הצורי - ממעט.

היכי דמי "סולם המצרי"?

אמרי דבי רבי ינאי: כל שאין לו ארבעה חוקים.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: מאי טעמא ד"סולם המצרי" דלא ממעט?

אמר ליה:

לא שמיע לך הא דאמר רב אחא בר אדא אמר רב המנונא אמר רב: משום דהוה ליה דבר שניטל בשבת, וכל דבר שניטל בשבת - אינו ממעט.

אי הכי אפילו צורי נמי!

התם כובדו קובעו.

10. עז, ב - עח, א

אמר אביי:

כותל שבין שתי חצירות, גבוה עשרה טפחים, והניח סולם רחב ארבעה מכאן וסולם רחב ארבעה מכאן. ואין בין זה לזה שלשה טפחים - ממעט. שלשה - אינו ממעט.

ולא אמרו, אלא: דלא הוי כותל ארבעה, אבל הוי כותל ארבעה - אפילו מופלג טובא, נמי.

אמר רב ביבי בר אביי:

בנה איצטבא על גב איצטבא, אם יש באיצטבא התחתונה ארבעה - ממעט.

אי נמי,

אין בתחתונה ארבעה, ויש בעליונה ארבעה, ואין בין זה לזה שלשה - ממעט.

ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח:

סולם ששליבותיו פורחות, אם יש בשליבה התחתונה ארבעה - ממעט.

אי נמי,

אין בשליבה התחתונה ארבעה, ויש בשליבה העליונה ארבעה, ואין בין זה לזה שלשה - ממעט.

ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח:

עח, א זיז היצא מן הכותל ארבעה על ארבעה, והניח עליו סולם כל שהוא - מיצעט.

ולא אמרו אלא דאותביה עליה,

אבל אותביה בהדיה - ארווחי ארוחיה.

ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח:

כותל תשעה עשר צריך זיז אחד להתירו. כותל עשרים - צריך שני זיזים להתירו.

אמר רב חסדא:

והוא שהעמידן זה שלא כנגד זה.

רפ"י

ואין בין זה לזה ג'. כלומר אפ"י אין מכוונין זה כנגד זה אבל אין מרוחקין זה מנגד זה ג' הו"ו כמכוונין והוי פתח ואם רצו מערבין אחד אבל מרוחקין זה מנגד זה ג' טפחים לאו פתח הוא:

ולא אמרו. אלא בכותל צר שאין נוח להלך עליו:

אבל. יש ברוחבו ד' אפילו מופלג טובא שהרי עולה לראשו ומהלך בראשו עד שמגיע לסולם חבריו:

בנה איצטבא. של עץ:

על גבי האיצטבא. סמוך לכותל ויש אויר מפסיק בין זו לזו שהיה לעליונה רגלים:

אם יש. בתחתונה אורך ד' ובה נתמעט גובהו של כותל מ"י:

ממעט. דל עליונה מהכא:

אי נמי אין בה ד' ויש בעליונה ד' ואין בין זה לזה ג'. חשבינן להו כחד ואע"פ שהמיעוט הזה קצר מלמטה הואיל ומתמלא שיעורו מלמעלה שפיר דמי אבל יש ביניהן שלשה תרי ניהו ומיעוט באויר לאו שמיה מיעוט:

ששליבותיו פורחות. שליבות חוקין שקלונייש {מדרגות של סולם} בלע"ז מדרגות שלנו שקורין גרדייץ {דרגות, מדרגות} קרי ליה נמי סולם וסולם שאינו עשוי כעין מדרגה אלא כעין שליבות שלנו שיש אויר בין חוקיהן והיינו פורחות שפורחות זו על זו וזקפו אצל הכותל:

אם יש בשליבה התחתונה ארבעה. ובה נתמעט הכותל מעשרה ממעט:

אי נמי כו'. כדפרישית גבי איצטבא ושליבה תחתונה נמי כשאין מובדלת מן הקרקע שלשה קאמר:

זיז היוצא מן הכותל ד' על ד'. טפחים:

והניח עליו סולם כל שהוא. אפילו אין ברחבו ד' והעמידו בקרקע וסמך ראשו בזיז הוי כחד מיעוטא והרי בעליון ארבעה וכגון שאין חוקי הסולם מרוחקין שלשה:

ולא אמרו אלא דאותביה עליה. סמך ראשו עליו כדפרישית:

אבל אותביה בהדיה. אצלו וראשו נסמך לכותל:

ארווחי ארוחיה. לזיז ולא הוי האי סולם מתחתיו דרגא לזיז ואין כאן מיעוט שהוא מובדל מן הקרקע הרבה:

צריך זיז אחד להתירו. בסולם כל שהוא והזיז יוצא באמצעיתו שאינו גבוה עשרה לא ממנו ולמטה ולא ממנו ולמעלה:

צריך שני זיזין. אחד קודם עשרה תחתונים ואחד למעלה הימנו בתוך עשרה עליונים דאי הוה גבוה עשרה לא הוה סגי ליה בסולם כל שהוא מידי דהוה אכותל: זה שלא כנגד זה שיוכל לקבוע סולם שני מזה לזה:

11. עת, א

לש"י

עמוד גבוה עשרה ברה"ר ורחב ד' רה"י הוא והנוטל ממנו והנותן על גביו חייב ואם נעץ בראשו יתד כל שהוא מיעטו לרחבו מארבעה וביטלו מתורת רה"י:

יתד קבילי"א {יתד [לסגירת דלת: משיכת היתד מפילה סליל, המושך בחוט את הברית]} בלע"ז:

ובגובה היתד שלשה. אבל אם אינו גבוה שלשה כגגה דעמוד חשיב ולא ממעט:

אפשר דתלי ביה מידי. וכיון דחזי לתשמישתיה דעמוד מינה חשיב ולא ממעט:

מלאו כולו ביתדות. לדידך דאמרת (חד) חד תשמישתיה הוא ולא ממעט יתדות טובא מאי מי אמרינן כיון דלא משתמש בהאי רוחב לאו רוחב הוא:

בור וחוליתיה. קרקע שניטלה מחפירת הבור והקיפו בו פי הבור סביב:

מצטרפת. להשלים עשרה לעומק הבור לשוויה רה"י וה"ה נמי דחלל הבור ועובי היקף החוליא מצטרפין להשלים ארבעה לרוחבו לחייב הנוטל מעל גב החוליא כלום ואת הנותן על גבה כדתנן בהזורק [שבת דף צט.] חולית הבור והסלע שהן גבוהין עשרה ורחבין ארבעה הנוטל מהן והנותן על גבן חייב ומההיא יליף ר' יוחנן לטעמיה דאמר מאי איריא דתני חולית הבור והסלע ליתני הבור והסלע אלא הא קא משמע לן דהבור וחוליתיה מצטרפין לעשרה וכי היכי דשמעינן מינה לגובה שמעינן מינה נמי דמצטרפין לפותיא דהא קתני ורוחבן ארבעה והאי דנקט הכא לדר' יוחנן ולא נקט מתני' משום דבמתני' לא תני צירוף בהדיא:

ואמאי. הוי גגה דחוליא רה"י הא לא חזו ארבעה דידיה לתשמישתיה מפני החלל שהוא מרן:

אלא מאי אית לך למימר דמנח מידי. כגון דף או אבן על פיה ומשתמש:

אמר רב הונא:

עמוד ברשות הרבים, גבוה עשרה, ורחב ארבעה, ונעץ בו יתד כל שהוא - מיעטו.

אמר רב אדא בר אבהו:

ובגובה שלשה.

אביי ורבא דאמרי תרנויהו:

אף על פי שאין גבוה שלשה.

מאי טעמא?

לא משתמש ליה.

רב אשי אמר:

אפילו יתד גבוה שלשה.

מאי טעמא?

אפשר דתלי ביה מידי.

אמר ליה רב אהא בריה דרבא לרב אשי:

מלאו כולו ביתדות מהו?

אמר ליה:

לא שמיע לך הא דאמר רבי יוחנן:

בור וחוליתיה מצטרף לעשרה!?

ואמאי? הא לא משתמש ליה!

אלא מאי אית לך למימר? דמנח מידי ומשתמש,

הכא נמי - דמנח מידי ומשתמש.

12. עה, א

כ"י

סולם ארבעה עשר. שצריך למשוך רגלי הסולם ארבעה מן הכותל לפי שאין סולם זקוף נוח לעלות:

אפילו י"ג ומשהו. שכשתמשוך רגליו מן הכותל ארבעה לא יהא ראשו נמוך מן הכותל טפח וכיון דלא הוי טפח לית לן בה:

אחד עשר ומשהו. שכשתרחיק רגליו ארבעה יהא ראשו מן מן הכותל פחות משלשה וכלבוד דמי:

שבעה ומשהו. דס"ל כרב דאמר לקמן סולם זקוף ממעט ואי זקיף ליה מגיע לפחות מגי לראש הכותל:

אמר רב סולם זקוף ממעט גמרא. שמעתי מרבתי וטעמא לא ידענא דהא אין נוח לעלות:

מידי דהוה איצטבא על גבי איצטבא. שהן מכוונות ואמרן לעיל דממעטין:

אמר רב יהודה אמר שמואל:

כותל עשרה - צריך סולם ארבעה עשר להתיירו.

רב יוסף אמר:

אפילו שלשה עשר ומשהו.

אביי אמר:

אפילו אחד עשר ומשהו.

רב הונא בריה דרב יהושע אמר:

אפילו שבועה ומשהו.

אמר רב:

סולם זקוף - ממעט,

גמרא, ולא ידענא מאי טעמא.

אמר שמואל:

ולא ידע אבא טעמא דהא מלתא!?

מידי דהוה איצטבא על גבי איצטבא.

רש"י

דקלים שבבבל. פיסקי דקלים של בבל שהניחון סמוך לכותל למעטו אין צריך לקובען בקרקע ואע"ג דדבר הניטל הוא דתורת כלי עליהן דראויין למושב אפי"ה כבידן קובען שאין בא אדם ונוטלן וכן סולמות:

13. עת, א

אמר רבה אמר רבי חייא:
דקלים שבבבל - אינן צריכין קבע.

מאי טעמא?

כבידן קובעתן.

ורב יוסף אמר רבי אושעיא:
סולמות שבבבל - אינן צריכין קבע.

מאי טעמא?

כבידן קובעתן.

מאן דאמר "סולמות" - כל שכן דקלים.
ומאן דאמר "דקלים" - אבל סולמות לא.

14. עת, א-ב

רש"י

סולם. כל שהוא מכאן וסולם כל שהוא מכאן אצלו ואין בשניהן לא בזה שני טפחים ולא בזה שני טפחים רוחב וקבע קשין של תבואה כעין חווקין מזה לזה להשלימן לארבעה מהו:
אין כף הרגל עולה. בקשים וסתם עליית הרגלים באמצע סולם הוא וזה אין ראוי לכך:
קשין מכאן ומכאן. להשלים רוחבו לארבעה מהו:
הרי כף הרגל עולה. בסולם וראויין הקשין לאחוז היד בהן ולעלות בסולם:
חקק להשלים בכותל. סולם צר וחקק בכותל מכאן ומכאן כנגד חווקי הסולם להשלים רוחבו בד':
בכמה. צריך להשלים הרוחב בגובה הכותל:
בעשרה. עד עשרה ישלימו וכיון דאיכא בגובה עשרה רוחב ארבעה הוי ביה שיעור פתח ואע"ג דגבוה כותל טובא לית לן בה:
חקק כל הסולם בכותל. כעין שליבות ורחבו במשך הכותל ארבעה:
בכמה. גובה צריך לחוק רוחב ארבעה:
מלא קומתו. של כותל צריך שיהא משך החווקין ארבעה:
התם. כי איכא סולם מגיע לראש הכותל נוח לעלות בו ומיהו לא חשיב למיהוי פתח בציר מרוחב ד' הלכך כי משוי ליה רוחב ארבעה בגובה עשרה פיתחא הוי אבל הכא אין נוח לעלות כל כך:
מסתלק ליה. נוח לעלות לאדם:

בְּעֵא מִיָּנִיה רַב יוֹסֵף מְרַבֵּה:
 סוֹלָם מִכָּאן, וְסוֹלָם מִכָּאן, וְקוֹשִׁים בְּאֲמֻצֵּעַ - מַהוּ?

אָמַר לֵיהּ:
 אֵין כַּף הַרְגֵל עוֹלָה בְהֶם.

קִשִּׁין מִכָּאן, וְקִשִּׁין מִכָּאן, וְסוֹלָם בְּאֲמֻצֵּעַ - מַהוּ?

אָמַר לֵיהּ:
 הֲרִי כַף הַרְגֵל עוֹלָה בְהֶן.

עַתָּה, חֲקַק לְהַשְׁלִים בְּכוֹתֵל, בְּכַמָּה?

אָמַר לֵיהּ:
 בְּעֵשְׂרֵה.

אָמַר לֵיהּ:
 חֲקִקוּ כּוֹלּוֹ בְּכוֹתֵל, בְּכַמָּה?

אָמַר לֵיהּ:
 מְלֵא קוֹמְתוֹ.

וּמָאִי שְׁנָא?

אָמַר לֵיהּ:
 הֲתָם - מְסִתְּלֵק לֵיהּ,
 הֲכָא - לֹא מְסִתְּלֵק לֵיהּ.

15. עח, ב

רש"י

תיבעי לרבי. דאמר בפרק בכל מערבין [לעיל לב:]: הנותן עירוב תחומין באילן קנה עירוב דהתם טעמא משום מיקנא שביתה בין השמשות הוא ודבר שהוא משום שבות כגון שמוש במחובר לא גזרו עליו בין השמשות אבל לגבי עירובי חצירות טעמא משום דפתח משוי להו חד על ידי עירוב ואי לא חזי לתשמישתיה כולי יומא לאו פתחא מיקרי הלכך לא שרא להו עירוביהו בין השמשות: **ואריא רביע עליה**. איסור שבות אומר לנו סורו ומכל מקום פתח (הוי) שמיה ומשוי להו חד להשתמש דרך חורין ודיו: **עשאו לאשרה**. אילן שעובדין אותו ואסור בהנאה אם תימצי לומר בשאר אילן פתח הוא הכא דמטיא להו הנאה על ידיה מאי: **תיבעי לר' יהודה**. דאמר בפרק בכל מערבין בגמרא (דף לא.) רבי יהודה אומר הנותן את עירובו בקבר קנה עירוב ואע"ג דקבר אסור בהנאה: **הכי גרסינן התם הוא דבתר דקנה ליה עירוב לא ניחא ליה דלינטר**. לא איכפת ליה בשמירתו ואישתכח דלא מיתהני מקיברא אלא קניית עירוב לחודיה וההיא לאו הנאה היא כדמפרש התם דאין מערבין בתחומין אלא לדבר מצוה ומצות לאו ליהנות ניתנו אבל עירובי חצירות להנאתו היא ולא לדבר מצוה והויא הנאה: **או דילמא**. אע"ג דאסור בהנאה הא לא משתמש בה מידי ופיתחא שמיה ואריא הוא דרביע עליה ומכל מקום החצירות מחוברין:

בְּעָא מִינֵיהּ רַב יוֹסֵף מְרַבֵּה:
עֲשָׂאוּ לְאִילָן סוּלָם - מַהוּ?

תִּיבְעֵי לְרַבִּי (לב:-לג.),
תִּיבְעֵי לְרַבְּנָן.

"תִּיבְעֵי לְרַבִּי",

עַד כַּאֵן לֹא קָאָמַר רַבִּי הֵתָם: כֵּל דְּבַר שֶׁהוּא מְשׁוּם שְׁבוּת לֹא גָזְרוּ עָלָיו,
הֲנִי מִיְלֵי בֵין הַשְּׁמֻשׁוֹת,
אֲבָל כּוֹלֵי יוֹמָא - לֹא.
אוּ דִילְמָא:

אֲפִילוּ לְרַבְּנָן פִּתְחָא הוּא, וְאָרִיא הוּא דְרַבִּיעַ עֲלֵיהּ.

עֲשָׂאוּ לְאִשְׁיָרָה סוּלָם - מַהוּ?

תִּיבְעֵי לְרַבִּי יְהוּדָה (לא.),
תִּיבְעֵי לְרַבְּנָן.

"תִּיבְעֵי לְרַבִּי יְהוּדָה",

עַד כַּאֵן לֹא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הֵתָם דְּמוֹתֵר לְקִנּוּת בֵּית בְּאִיסוּרֵי הַנָּאָה,
אֲלֵא הֵתָם, דְּבַתֵּר דְּקִנְיָה לִיהּ עִירוּב לֹא נִיחָא לִיהּ דְלִינְטֵר.
אוּ דִילְמָא:

אֲפִילוּ לְרַבְּנָן פִּתְחָא הוּא, וְאָרִיא דְרַבִּיעַ עֲלֵיהּ.

אָמַר לִיהּ:

אִילָן - מוֹתֵר,

וְאִשְׁיָרָה - אֲסוּרָה.

מִתְקִיף לָהּ רַב חֲסֵדָא:

אֲדַרְבָּא, אִילָן שְׂאִיסוּר שְׁבַת גּוֹרָם לּוֹ - נִיתְסַר,
אִשְׁיָרָה, שְׂאִיסוּר דְּבַר אַחַר גּוֹרָם לּוֹ - לֹא נִיתְסַר.

אִתְמַר נְמִי,

כִּי אֲתָא רַבִּין, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאָמַרִי לָהּ אָמַר רַבִּי אַבְהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
כֵּל שְׂאִיסוּר שְׁבַת גּוֹרָם לּוֹ - אֲסוּר,
כֵּל שְׂאִיסוּר דְּבַר אַחַר גּוֹרָם לּוֹ - מוֹתֵר.

רַב נַחְמָן בַּר יֶצְחָק מִתְּנִי הָכִי:

אִילָן - פְּלוּגְתָא דְרַבִּי וְרַבְּנָן.

אִשְׁיָרָה - פְּלוּגְתָא דְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבְּנָן.

משנה

16. עח, ב

חריץ שבין שתי חצירות:

עמוק עשרה ורוחב ארבעה - מערבין שנים, ואין מערבין אחד. אפילו מלא קש או תבן.

מלא עפר,

או צרורות - מערבין אחד, ואין מערבין שנים.

נתן עליו נסר שרחב ארבעה טפחים,

וכן שתי גזוזטראות זו כנגד זו - מערבין שנים,

ואם רצו מערבין אחד.

פחות מכאן - מערבין שנים, ואין מערבין אחד.

גמרא

ותבן לא חייץ?!

והא אגן תנן:

"מתבן שבין שתי חצרות גבוה עשרה טפחים - מערבין שנים,

ואין מערבין אחד" (עירובין עט.)!

אמר אביי:

לענין מחיצה: פולי עלמא לא פליגי - דהויא מחיצה,

אבל לענין חציצה:

אי בטליה - חייץ,

ואי לא בטליה - לא חייץ.

רש"י

מתני'

חריץ. ארוך הוא ומפסיק על פני החצר כולה:

ורחב ד'. טפחים דפחות מכאן נוח לפסעו משפתו אל שפתו:

ואפילו מלא תבן וקש. לאו סתימה היא דלא מבטיל ליה התם דסופו ליטלו:

נתן עליו נסר. משפתו לשפתו כעין גשר והוי כפתח:

שתי גזוזטראות. נסרין בולטין משפת תקרת העלייה לרה"י:

וקורין לו אלדווייר {מעבר, טיילת, מרפסת} ואם ישן זו אצל זו בשתי עליות של שני דיוורין ונתן נסר רחב ד' כמין גשר מזו לזו הוי נמי פתח:

פחות מכאן. שאינו רחב:

גמ'

לא חייץ. לא סתים:

והתנן מתבן שבין שתי חצירות

כו'. גדיש של תבן וקתני מערבין שנים אלמא חייץ:

לענין מחיצה. אע"ג דעתיד

ליטלו כל כמה דהוי התם מחיצה היא דהא מפסיק מידי

דהוה אעביטין ואוכפות וכלי בהמה דתנן בפרק קמא (דף

טו:) דמקיפין בהן:

אבל לענין חציצה. לחוץ בפני

אור החריץ ולידון כסתום

דמשוית ליה כארעא:

אי בטליה. להדיא ואמר לא

שקילנא ליה מהכא בטיל ואי

לא לא:

17. עת, ב - עט, א

"מלא עפר [או צרורות - מערבין אֶחָד וְאֵין מְעַרְבִין שְׁנַיִם]."

וְאֶפִּילוּ בְּסִתְמָא?!

וְהִתְנַן:

"בֵּית שְׁמַלְאָהוּ תְּבֹן,

או צרורות וּבְטִלוּ - בְּטִיל" ¹⁶⁶ (אהלות טו, ז),

"בֵּיטְלוּ" - אֵין,

עט, א לא בֵּיטְלוּ - לא!

אָמַר רַב הוּנָא:

מָאן תְּנָא אֶהְלוֹת?

רַבִּי יוֹסִי הִיא.

אֵי רַבִּי יוֹסִי,

אֵיפְכָא שְׁמַעִינן לִיה!

דִּתְנֵי:

"דְּבֵי יוֹסִי אוֹמַר:

תְּבֹן, וְאֵין עֵתִיד לְפָנוֹתוֹ - הֵרִי הוּא סֵתֵם עֶפֶר, וּבְטִל. עֶפֶר, וְעֵתִיד לְפָנוֹתוֹ הֵרִי הוּא כְּסֵתֵם תְּבֹן, וְלֹא בְּטִיל!"

אֱלָא אָמַר רַב אַסִּי:

מָאן תְּנָא עִירוּבִין?

רַבִּי יוֹסִי הִיא.

רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר:

טוּמְאָה אֲשַׁבֵּת קְרָמִית?!

הֲנַח אִיסוּר שְׁבֵת, דְּאֶפִּילוּ אֲרַנְקֵי נְמִי מְבַטֵּל אִינְיֵישׁ.

רַב אֲשִׁי אָמַר:

בֵּית אַחְרֵיָן קָא רְמִית?!

בְּשִׁלְמָא חֲרִיץ לְמִיטְיִמִּיה קָאֵי.

אֱלָא בֵּית, לְמִיטְיִמִּיה קָאֵי?!

רַש"י

וּאֶפִּילוּ בְּסִתְמָא. דלא ידעינן אי שקיל תו אי לא:

בית. שטומאת מת בתוכו ומילאוהו עפר או צרורות וביטלו מבוטל והוי טומאה רצוצה שאין לה אהל לעצמה ובוקעת ועולה עד לרקיע והמאהיל על הגג טמא וכל טומאה שאין לה אהל טפח בוקעת ועולה עד הרקיע כדאמר בברכות בפרק מי שמתו:

לא ביטלו. לא בטיל ואין הטומאה בוקעת למעלה מן הגג שיש לה אהל לעצמה:

רבי יוסי היא. משום דאירי בה רבי יוסי כדאמרינן לקמן נקיט לה:

תבן. מלאוהו תבן ויודעין אנו שאינו צריך לו מכל מקום לא ביטלו בפירוש:

הרי הוא כסתם עפר. כעפר שאין אנו יודעין אם עתיד לפנותו אי לא דסתמיה בטיל אלמא לר' יוסי עפר סתם בטיל סתם תבן שאין אנו יודעין אם יצטרך ליטלו לא בטיל:

עפר. ויודעין אנו שיפנהו דלאו סתמא הוא:

הרי הוא כסתם תבן. שאין אנו יודעין אם יפנהו אם לאו דסתמא לא בטיל:

הנח איסור שבת. כגון מתניי כיון דעפר אינו ניטל בשבת סתמיה בטיל:

אפילו ארנקי. כיס מלא מעות בטיל שם אבל תבן וקש ניטל למאכל בהמה:

למיטימיה קאי. הלכך סתם עפר בטיל ליה ואפילו לרבנן: בית למיטימיה קאי. בתמיה:

¹⁶⁶ במשנה במקור הנוסח שונה, עיין כאן תוד"ה והתנן.

18. עט, א

רפ"י

לא שנו. דבעי נסר ד':
אלא שנתנו לרחבו. ארכו של דף לרוחב החרץ משפה לשפה כעין גשר:
אבל לארכו. שנתן לארכו של חריץ דף ד' אורך על גבי יתדות אצל שפתו סתם קצת רוחב החרץ ומיעטו מד':
אפילו כל שהוא. שהיתה דף קצרה אפילו אינה אלא כאצבע הרי מיעטו לרוחב החרץ מארבעה במשך מדת הפתח ומתני' רחב ד' תנן:
זו שלא כנגד זו. שהיתה זו בולטת לרה"ר יותר מחברתה לא סגי להו בנסר ארבעה:
אין בין זו לזו ג'. אין רחוקה זו מזו שלשה:

"נתן נסר שרוחב ארבעה".

אמר רבא:
 לא שנו אלא שנתנו לרחבו,
 אבל לארכו - אפילו כל שהוא נמי,
 שהרי מיעטו מארבעה.

"וכו שתי גזוזטראות זו כנגד זו".

אמר רבא:
 הא דאמרת: "**זו שכנגד זו**" - אין,
 זו שלא כנגד זו - לא,
 זו למעלה מזו - נמי,
 לא אמרן אלא: כשיש בין זה לזה שלשה,
 אבל אין בין זה לזה שלשה - גזוזטרא עקומה היא.

19. עט, א

רש"י

מתני'
מתבן. גדיש של תבן ומפסיק על פני רוחב כל החצירות:
מאכילין. מן התבן לבהמתן ולא חיישינן דילמא ממעיט תבן מיי דהויא לה חדא רשותא ואסרי אהדדי ולא מסקי אדעתייהו ומטלטלי בחצר להא לא חיישינן דהא אפילו אימעט אי לא הוי מיעוט על פני עשר אמות ויותר לא אסרי דהא עד עשר פיתחא הוי ואין בהמה ממעטת כל כך באכילתה בשבת אחד:
נתמעט התבן. על כל החצר. או במשך י' אמות ועוד:
מערבין אחד. אם נתמעט בחול:

גמ'
שלא יתן. בידים לתוך קופתו דלמא שקיל טובא וממעט ליה מעשרה וקא מטלטל בחצר האוסרת ומאכילין דקתני במתניתין שהבהמה באה ואוכלת והתם לא חיישינן לדלמא ממעיט דבהמה קלי קלי אכלה לישנא אחרינא לא יתן לתוך קופתו משום דמוקצ' מאתמול למחיצה זו:

ולאוקמי. בהמתו על התבן כדי לאכול שרי ולא גזרינן דילמא שקיל בידים וספי לה אלמא חמיר עליה איסור דרבנן ולא עבר עליה:

והא א"ר חנינא מעמיד אדם את בהמתו ע"ג עשבים. מחוברים לאכול ולא חיישינן דלמא עקר בידים ומאכיל לה דהא חמיר עליה איסור שבת אבל איסור מוקצה קיל ליה וחיישינן דלמא שקיל בידים וספי לה הי"נ כיון דאיסורא דרבנן הוא דאיכא נחוש:

דקאים באפה. מתני' לאו דמוקים לה עלה בידים אלא קאי באפה שלא תלך במקום אחר ואיהי אזלה ואכלה וכולי האי לא גזור רבנן:

בית שבין שתי חצירות. ושני בתים משתי החצירות פתוחין לו: **כיצד הוא עושה**. להתיר מיהת את האחד נוכל את ביתו הפתוח לאותו בית ומבטל את רשותו ולקמן [עמו' ב'] פריך תרתי למה לי נעילה וביטול:

הוא אסור. להוציא מאותו בית לחצר שלו שהרי ביטל רשותו וכל הבית כחצר אחרת הוא:

בגוב שבין שני תחומי שבת. בור רחב להכניס בו תבן ואם בין שני תחומין הוא חציו בתחום עיר זו וחציו בתחום עיר זו אלו נוטלין ואוכלין מתוך תחומן ביום טוב וכן אלו ואין חוששין שמא אלו יקחו מן התחום השני:

כיון דאיכא תקרה. ניכר שגג הגדיש מתרחק מן התקרה ואי מפחית מעשרה רמי אנפשיה ופריש וללשנא דמוקצה נמי אין אסור משום מוקצה אלא מיי ולמטה דכל מעשרה ולמעלה לאו צורת מחיצה היא אבל מתני' דקאי מתבן בחצר ואין עליו תקרה לא מינכרא מילתא:

משנה

מתבן שבין שתי חצירות, גבוה עשרה טפחים - ומערבין שנים, ואין מערבין אחד.

אלו - מאכילין מבאן,

ואלו - מאכילין מבאן.

נתמעט התבן מעשרה טפחים - מערבין אחד,

ואין מערבין שנים.

גמרא

אמר רב הונא:

ובלבד שלא יתן לתוך קופתו ויאכיל.

ולאוקמי שרי?!

והאמר רב הונא אמר רבי חנינא:

מעמיד אדם את בהמתו על גבי עשבים בשבת.

אין אדם מעמיד את בהמתו על גבי מוקצה בשבת!

דקאים לה באפה, ואזלה ואכלה.

"ולא יתן לתוך קופתו תבן"?!?

והתניא:

"בית בין שתי חצירות ומילאהו תבן - מערבין שנים,

ואין מערבין אחד.

זה - נותן לתוך קופתו ויאכיל,

וזוה - נותן לתוך קופתו ויאכיל.

נתמעט התבן מעשרה טפחים - שניהם אסורים.

כיצד הוא עושה?

נועל את ביתו, ומבטל את רשותו - הוא אסור,

וחבירו - מותר.

וכן אתה אומר, בגוב של תבן שבין שני תחומי שבת,

קתני מיהת: "זה - נותן לתוך קופתו ויאכיל,

וזוה - נותן לתוך קופתו ויאכיל!"

אמרי: בית, כיון דאיכא¹⁶⁷ תקרה, כי מיפחית מינכרא ליה מלתא.

הכא - לא מינכרא ליה מלתא.

¹⁶⁷ לפי מסורת הש"ס, רשי ועוד לא גורסים: מחיצותן

20. עט, א-ב

"בית בין שתי חצירות ומילאהו תבן - מערבין שנים ואין מערבין אחד. זה נותן לתוך קופתו ויאכיל, וזה נותן לתוך קופתו ויאכיל. נתמעט התבן מעשרה טפחים - שניהם אסורים. כיצד הוא עושה? נועל את ביתו, ומבטל את רשותו - הוא אסור, וחבירו - מותר".

"נתמעט התבן מעשרה טפחים - שניהן אסורין".

הא' עשרה' - שרי, ואף על גב דמייליא תקרה טובא. שמע מינה: מחיצות שאין מגיעות לתקרה שמן מחיצות!

אמר אביי: הכא - בבית שלשה עשר חסר משהו עסקינו, ותבן עשרה.

רב הונא בריה דרב יהושע אמר: אפילו תימא בבית עשרה, אנתבן שבעה ומשהו, דכל פחות משלשה, כלבוד דמי.

בשלמא לאביי היינו דקתני: "מעשרה", אלא לרב הונא בריה דרב יהושע, מאי "מעשרה"?

מתורת עשרה.

"שניהן אסורין".

שמע מינה: דיורין הבאין בשבת אסורין.

דלמא דאימעט מאתמול.

"כיצד הוא עושה נועל את ביתו ומבטל את רשותו".

תרתיה?!

הכי קאמר: או נועל את ביתו, או מבטל את רשותו.

ואיבעית אימא: לעולם תרתי, כיון דדש ביה אתי לטלטולי. "הוא - אסור, וחבירו - מותר".

פשיטא!

לא, צריכא דהדר אידך, ובטיל ליה לחבריה. והא קא משמע לן: דאין מבטלין, וחוזרין ומבטלין.

רס"י

שמעת מינה מחיצות. המפסיקות בבית ואין מגיעות לתקרה שמן מחיצות ותיובתא דמאן דאמר בפרק הדר (לעיל דף עב.) גבי ה' חבורות ששבתו בטרקלין דבמחיצות י' שרו ב"ה ומשום דאין מגיעות לתקרה לא מפלגי דיורין:

תבן שבעה ומשהו. ולקמן פריך הא נתמעט מעשרה קתני: שניהן אסורין. לעיל קאי דקתני נתמעט התבן מעשרה אסרי אהדדי:

שמע מינה דיורין הבאין בשבת. כי הכא דאמש לא היו דיורין אלו שולטין מן התבן והלאה ועכשיו הן שולטין בכל הבית: אסורין. ולא אמר שבת הואיל והותרה הותרה ופלוגתא היא בפ"ק (דף יז.) גבי שיירא שחנתה בבקעה:

או נועל את ביתו. דגלי דעתיה דאסתלק מהכא והיינו ביטוליה:

ואיבעית אימא לעולם תרתי. ולענין היתר חבירו בחדא סגי ומיהו לדידיה בעי למיעבד הרחקה דלא ליתי לטלטולי והוא הדין דסבירא ליה להאי תנא בכל מבטלי רשות דבעי לנעול:

לא צריכא אלא דהדר. האי מקבל רשותו ובטיל ליה רשותיה להאי מבטל לאחר שעשה צרכיו:

רש"י

פשיטא. מאי אולמיה דתחומין מחצירות הא והא דרבנן היא: **דרע"ק.** במסכת סוטה בפרק כשם (דף כז.): **מהו דתימא ניגזור דלמא אתי לאיחלופי.** וליקח מתחום שאינו שלהן וקא עברי אדאורייתא:

21. עט, ב

"וְכֹן אַתָּה אוֹמֵר בְּגוֹב שֶׁל תָּבֵן שָׁבִין שְׁנֵי תַחֲוּמֵי שַׁבָּת".

פְּשִׁיטָא!

לא, צְרִיכָא לְרַבֵּי עֲקִיבָא דְאָמַר:
תַּחֲוּמֵין דְּאוּרֵיתָא.

מהו דְּתִימָא: לִיגְזוֹר דְּלִמָּא אֲתֵי לְאִיחְלוּפֵי
קָא מִשְׁמַע לָן.

22. עט, ב - פ, א

רז"י

משנה

מתני' מניח את החבית. משלו אם ירצה:
ומזכה להן על ידי בנו ובתו. ואומר להן קבלו חבית זו וזכו בה לשם כל בני מבוי:
שידן כידו. ולא זכייה היא:

ביצד משתתפין במבוי?
מניח את החבית, ואומר: הרי זו לכל בני מבוי, ומזכה להם: על ידי בנו ובתו הגדולים,
ועל ידי עבדו ושפחתו העבדים,
ועל ידי אשתו.
אבל אינו מזכה: לא על ידי בנו ובתו הקטנים,
ולא על ידי עבדו ושפחתו הפנענים,
מפני שידם כידו.

גמרא

גמ' צריך להגביה מן הקרקע. כשהוא מזכה אותה להן דכל כמה דמנחא ברשותיה לא הויא זכייה והכי תני לה בתוספתא (פ"ו) אם משלהן. אין צריך לזכות ואם משלו השליח מגביה מן הקרקע ואומר זכיתי לכם:
סבי דפומבדיתא. רב יהודה ושיבתו בשילהי פ"ק דסנהדרין:
מדורה. היסק גדול:
איזו היא אשירה סתם. אף על גב דלא חזינן ליה דפלחיה מחזקינן לה בהכי:
ואין טועמין מפירותיה. דאי לאו דפלחיה לא הוו פרשי מינה:
נצרפי. שם ע"ז שהיתה באותה מדינה:

אמר רב יהודה:
חבית של שיתופי מבואות - צריך להגביה מן הקרקע טפח.

אמר רבא:

הני תרתמי מילי, סבי דפומבדיתא, אמרינהו:
חדא - הא.
אידך - המקדש, אם טעם מלא לוגמיו - יצא, ואם לאו - לא יצא.

אמר רב חביבא:

הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו:
דאמר רב יהודה אמר שמואל:
עושין מדורה לחיה בשבת.

סבור מינה לחיה - אין, לחולה - לא.
בימות הגשמים - אין, בימות החמה - לא.

איתמר אמר רב חייה בר אבין אמר שמואל:
הקיד דם ונצטנו - עושין לו מדורה בשבת, ואפלו בתקופת תמוז.

אמר אמימר:

הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו:
דאיתמר:
איזו היא אשירה סתם?
אמר רב:

כל שכומרין שומרין אותה, ואין טועמין מפירותיה.
ושמואל אמר:
כגון דאמרי: "הני תמרי לשיכרא דבי ניצרפי דשתו ליה ביום חגם".

פ, א

אמר אמימר:

ואמרו לי סבי דפומבדיתא:
הלכתא כותיה דשמואל.

מיתבי:

"ביצד משתתפין במבוי?
מביאים חבית: של יין,

רש"י

צריך להודיע. אם חפצין בכך
 שמא מקפידין בעירובין ואמר
 (בפ"ק) המקפיד על עירובו אינו
 עירוב שעינו צרה באותה פת
 ליתן לחביריו אבל משלו אין
 צריך להודיעו דזכין לו לאדם
 שלא בפניו:

ושל שמו,
 ושל תמרים,
 ושל גרוגרות,
 ושל שאר מיני פירות.
 אם משלו - צריך לזכות.
 ואם משלהו - צריך להודיע.
 ומגביה מן הקרקע משהו!"

מאי "משהו" נמי דקאמר?
 טפח.

23. פ, א

רפ"י

הכא תנן. בעירובי חצירות ומזכה להן:
הכא לא תנן. בעירובי תחומין קתני לקמן (דף פב.) כיצד משתתפין בתחומין וכו'. ולא קתני ומזכה להן:
שהלכה לבית המרחץ. מבעוד יום חוץ לתחום עירה וחשכה לה ואסר לה לחזור:
ר' חייא בבלי היה כדאמרינן במסכת סוכה (דף כ.) עלו ר' חייא ובניו ויסדוה:
ואיבעיא להו גרסינן:
בריה דבת יעקב. אביו לא היה הגון לפיכך לא הזכירו:
אקיף. הרבה עלי הדרך בשבילו:
וזיל אסולמא דצור. דרך מסילת צור: ר' חייא קאי כרב בתחומין וגבי חצירות טעמא דרב משום דכיון דקאסר עליה גמר ומקני ואין צריך זכייה ואע"ג דמתני פליגא עליה דרב רב תנא ופליג:

איתמר:
 שיתופי מבואות,
 רב אמר:
 אין צריך לזכות.
 ושמואל אמר:
 צריך לזכות.

עירובי תחומין,
 רב אמר:
 צריך לזכות.
 ושמואל אמר:
 אין צריך לזכות.

בשלמא שמואל - הכא תנן, והכא - לא תנן.
 אלא לרב מאי טעמא?

תנאי היא.

אמר רב יהודה אמר רב:
 מעשה בכלתו של רבי אושעיא שהלכה לבית המרחץ, וחשכה לה.
 ועירבה לה חמותה.
 ובא מעשה לפני רבי חייא ואסר.
 אמר לו **רבי ישמעאל ברבי יוסי:**
 בבלי, כל כך אתה מחמיר בעירובין?
 כך אמר אבא: כל שיש לה להקל בעירובין הקל!

ואבעיא להו:
 משל חמותה עירבה לה, משום דלא זיכתה לה.
 או דלמא:
 משלה עירבה לה, ומשום דשלא מדעתה?

אמר להו ההוא מרבנן, **ורבי יעקב שמייה:**
 לדידי מיפרשא לה מיניה דרבי יוחנן:
 משל חמותה עירבה, ומשום דלא זיכתה לה.

אמר ליה רבי זירא לרבי יעקב ברה דבת יעקב:
 כי מטית התם, אקיף וזיל לסולמא דצור, ובעיה מיניה מרב יעקב בר אידי.
 בעא מיניה: משל חמותה עירבה, ומשום דלא זיכתה לה,
 או דלמא:
 משלה עירבה, ומשום דשלא מדעתה?

אמר ליה: משל חמותה עירבה לה, ומשום דלא זיכתה לה.

24. פ, א

רש"י

מי איכא למאן דפליג. מי
 אשכחן דפליג איניש עליה:

אמר רב נחמן:

נקטינן: אחד עירובי תחומין,
 ואחד עירובי תצירות,
 אחד שיתופי מבואות - צריך לזכות.

בעי רב נחמן:

עירובי תבשילין - צריך לזכות,
 או:
 אין צריך לזכות?

אמר רב יוסף:

ומאי תיבעי ליה?
 לא שמייע ליה הא דאמר רב נחמן בר רב אדא אמר שמואל:
 עירובי תבשילין צריך לזכות!

אמר ליה אביי:

פשיטא דלא שמייע ליה,
 דאי שמייע ליה, מאי תיבעי ליה?

אמר ליה:

אטו עירובי תחומין מי לא אמר שמואל: אין צריך לזכות,
 ואמר איהו: צריך לזכות?

הכי השתא!?

בשלמא התם פליגי רב ושמואל,
 וקא משמע לן: בחומרין דמר, וכי חומרין דמר,
 אבל הקא, אי איתא דשמייע ליה מי איכא דמאן דפליג?

25. פ, א-ב

רש"י

טורזינא. נכרי היה ממונה על כלי זיין העשויין לשמירת העיר להלחם על הצרים ודר בעיר: **הא דאסר.** על בני המבוי לא בעינן דעתיה ומתניתין בדלא אסר כגון חצר שבין שני מבואות ורגילה עם זה ולא עם זה: **הכי נמי מסתברא.** דמודה שמואל היכי דלא אסר: **ולא נשתתף.** אינו רוצה ומתכוין לאסור עליהן: **שאני התם דליכא מחיצות.** ומבוי מגולה הוא ואינו נוח לשומרו היילכך כופין אותו אבל להתיר בטלטול לעולם אימא לך דבעינן דעת: **כ"ש לחי.** דאין לו שיעור לרחבו ועוביו: **אבל קורה.** צריכה טפח לקבל אריח ובריאה כדי לקבל אריח והאי אשירה כיון דבעי שריפה דכתיב (דברים יב) ואשריהם תשרפון באש שיעורה לאו שיעורא היא דכשרופה דמיא:

ההוא טורזינא דהוה בשיבבותריה דרבי זירא, אָמרו ליה: אוגיר לן רשותך - לא אוגיר להו. אתו לקמיה דרבי זירא אָמרו ליה: מהו למיגר מדביתהו? אָמר להו: הכי אָמר ריש לקיש משמיה דגברא רבה, ומנו? רבי חנינא: אשתו של אדם מערכת שלא מדעתו.

ההוא טורזינא דהוה בשיבבותריה דרב יהודה בר אשעיא, אָמרי ליה: אוגר לן רשותך - לא אוגר להו. אתו לקמיה דרב יהודה בר אשעיא, אָמרי ליה: מהו למיגר מדביתהו? לא הוה בידיה. אתו לקמיה דרב מתנא, לא הוה בידיה. אתו לקמיה דרב יהודה, אָמר להו: הכי אָמר שמואל: אשתו של אדם מערכת שלא מדעתו.

מיתבי:

"נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן - אין עירובן עירוב, ואין שיתופן שתוף!"

לא קשיא:

הא - דאסר.

הא - דלא אסר.

הכי נמי מסתברא: דאם כן קשיא דשמואל אדשמואל, דאמר שמואל: אָחד מבני מבוי שרגיל להשתתף עם בני מבוי, ולא נשתתף, בני המבוי נכנסין לתוך ביתו ונוטלין שיתופן ממנו בעל כרחו. "רגיל" - אין, שאין רגיל - לא.

שמע מינה.

לימא מסייע ליה:

"כופין אותו לעשות לחי וקורה למבוי".

פ, ב, שאני התם, דליכא מחיצות.

לישנא אחרנא:

מצד שאני.

אתמר:

רבי חייא בר אשי אָמר:

עושין, לחי אשירה.

ורבי שמעון בן לקיש אָמר:

עושין, קורה אשירה.

מאן דאָמר "קורה" - כל שכן לחי,

ומאן דאָמר "לחי" אָבל קורה - לא,

כתותי מכתת שיעוריה.

26. כ"ב

רש"י

מתני'
נתמעט האוכל. משיעורו ולקמן מפרש שיעורא במתני':
ואינו צריך להודיע. שהרי כולן נתרצו בתחלה:
וצריך להודיע. לדיורין שניתוספו אם דעתן בעירוב וכגון שמערב משלהן וטעמא פרישית לעיל ותרתני קתני מוסיף ומזכה אם משלו מערב וצריך להודיע אם משלהן מערב: מרובין ומועטין מפרש בגמרא:
שירי עירוב. שנתמעט משעורו:
כל שהוא. אין צריך להוסיף [ורבי יוסי פליג את"ק]:
לא אמרו לערב בחצרות. לאחר שנשתתפו:
אלא שלא לשכח. תורת עירובי חצירות מהתינוקות הבאין הלכך מקילינן ביה:

גמ'
במאי עסקינן. דקתני בנתמעט אין צריך להודיע הא כלה לגמרי צריך להודיע אם בא לערב:
במין אחד. שחוזר ומערב מן המין הראשון:
מב' מינין. שעירב בשניה ממין אחר:
צריך להודיע. וקא סלקא דעתך והוא הדין לנתמעט:
נתמטמט. כלה לגמרי:
איבעית אימא מב' מינין. ודוקא נקט נתמעט ודקא קשיא לך מברייתא כלה שאני דברייתא כלה דווקא נקט אבל נתמעט אפילו מב' מינין אין צריך להודיע:

משנה

נתמעט האוכל - מוסיף, ומזכה, ואין צריך להודיע.
נתוספו עליהן - מוסיף, ומזכה, וצריך להודיע.

במה הוא שיעורן?

בזמן שהן מרובין - מזון שתי סעודות לכולם,
בזמן שהן מועטין - בגרוגרת לכל אחד ואחד.

אמר רבי יוסי:

במה דברים אמורים: בתחילת עירוב,

אבל בשירי עירוב - בכל שהוא.

ולא אמרו לערב בחצירות, אלא כדי שלא לשכח את התינוקות.

גמרא

במאי עסקינן?

אילימא במין אחד - מאי איריא "נתמעט" אפילו כלה נמי!

אלא בשני מינין - אפילו נתמעט נמי לא!

דתניא:

"כלה האוכל:

ממין אחד - אין צריך להודיע,

משני מינים - צריך להודיע!"

איבעית אימא:

ממין אחד.

ואיבעית אימא:

משני מינין.

"איבעית אימא: ממין אחד",

מאי "נתמעט"? נתמטמט.

"ואיבעית אימא: משני מינים",

כלה שאני.

רס"י

זאת אומרת חלוקין כו'. דלא תימא האי במה דברים אמורים לפרושי אתי:
במה דברים אמורים. דצריך דעת:
בעירובי תחומין. שמא אין נוח לו לקנות כאן כדי להפסיד לרוח שכנגדה:
פשיטא. דשמעינן מינה דחלוקין דהא בעירובי חצירות נקיט ואתי וקתני צריך להודיעו:
מהו דתימא. לעולם רבי יהודה בההוא מפרש הוא ומתניתין דהכא בחצר שבין שני מבואות דלא ידעינן בהי ניחא ליה:
קמ"ל. רב שיזבי דשמיעא ליה מרביה דבמבוי אחד עסקינן:

27. פ, ב

"נתוספו עליהו - מוסיף, ומזכה, וצריך להודיע".

אמר רב שיזבי אמר רב הסדא:
 זאת אומרת: חלוקין עליו חביריו על רבי יהודה.
 דתנן:

"אמר רבי יהודה:

**במה דברים אמורים: בעירובי תחומין,
 אבל בעירובי חצירות - מערבין בין לדעת ובין שלא לדעת" (עירובין פא:).**

פשיטא דחלוקין!

מהו דתימא: הני מילי בחצר שבין שני מבואות.
 אבל חצר של מבוי אחד - אימא לא.
 קא משמע לן.

28. כ"ב

רש"י

ותו לא. בתמיהה כ"ש דטפי מהכי הוּו מרובין :
לדידי מיפרשא לי מיניה דאבא. דלקולא קתני בזמן שהם מרובים דגרוגרת דידהו הוי יותר מבי' סעודות סגי בבי' סעודות ולא בעינן גרוגרת לכל חד וחד כשהן מועטים דלא מטי גרוגרת דידהו לבי' סעודות סגי בגרוגרת לכל אחד ולקולא :
כל שאילו מחלק מזון בי' סעודות ביניהן ואין גרוגרת לכל א'. שיש בהן בני אדם יותר ממנין גרוגרת של שתי סעודות מרובין ניהו ותנן במתני' דלא בעי כגרוגרת לכל אחד אלא כשיש בו מזון שתי סעודות סגי :
ואי לא. שאין מנינם רב כמנין גרוגרת של שתי סעודות לא בעי שתי סעודות אלא כגרוגרת לכל אחד היינו פירוש דמתניתין ורב יהודה דנקט שמנה עשרה ולא תנא כדאמרין אגב אורחיה דבעי לפרושי מתני' נקט חושבנא ולאשמעינן דמזון שתי סעודות הוו שמנה עשרה גרוגרות :

"כמה הוא שעורו?"

בזמן שהו מרובין - מזון שתי סעודות לכולם, בזמן שהו מועטין - בגרוגרת לכל אחד ואחד."

כמה הוא "מרובין"?

אמר רב יהודה אמר שמואל: שמונה עשרה בני אדם.

שמונה עשרה, ותו לא?

אימא: משמונה עשר ואילך.

ומאי שנא "שמונה עשר" דנקט?

אמר רב יצחק בר רב יהודה:

לדידי מיפרשא לי מיניה דאבא:

כל שאילו מחלקו למזון שתי סעודות ביניהן ואין מגעת גרוגרת לכל אחד ואחד - הן הן מרובין, וסגי במזון שתי סעודות.

ואי לא - הן הן מועטין ניהו.

ואגב אורחיה, קא משמע לן: דשתי סעודות הניין - שמונה עשרה גרוגרות.

29. כ, ב - פא, א

רפ"י

משנה

בכל מערבין ומשתתפין, חוץ: מן המים, ומן המלח,

דברי רבי אליעזר.

רבי יהושע אומר:

כבר הוא עירוב,

ואפלו מאפה סאה, והוא פרוסה - אין מערבין בה.

כבר באיסור, והוא שלם - מערבין בו.

פא, א גמרא

תנינא חדא זימנא:

"בכל מערבין ומשתתפין, חוץ: מן המים,

ומן המלח" (עירובין כו:)

אמר רבה:

לאפוקי מדרבי יהושע, דאמר:

"כבר" - אין,

מידי אחרינא - לא.

קמשמע לן: "בכל".

איתיביה אביי:

"בכל מערבין עירובי חצירות,

ובכל משתתפין שיתופי מבואות,

ולא אמרו לערב בפת אלא בחצר בלבד!"

מאן שמעת ליה דאמר: פת - אין, מידי אחרינא - לא?

רבי יהושע,

וקתני: "בכל"!

אלא אמר רבה בר בר חנה:

לאפוקי מדרבי יהושע, דאמר:

שלימה - אין,

פרוסה - לא.

קמשמע לן: "בכל".

ו"פרוסה" מאי טעמא לא?

אמר רבי יוסי בן שאול אמר רבי:

משום איבה.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:

עירבו כולן בפרוסות מהו?

אמר ליה:

שמא יחזור דבר לקולו.

מתני'

כבר. שלם:

מאפה סאה. שאפה סאה בככר אחד ונטל ממנו מעט ושויה פרוסה אין מערבין בה וטעמא מפרש בגמרא:

כבר. קטן כמדת איסור:

והוא שלם מערבין בו. ובלבד שיהיו שם ככרות הרבה כגורגרת לכל אחד ואחד:

גמ'

לאפוקי מדרי' יהושע דאמר פת אין מידי אחרינא לא קא משמע לן מתני' בכל. אפילו יין ופירות ואי מההיא הוה אמינא התם הוא דבעירובי תחומין עסקינן והתם מודה רבי יהושע דליכא למיחש משום איבה כי הכא בעירובי חצירות דטעמא משום איבה כדלקמן אבל בעירובי חצירות אימא לא להכי הדר תנייה גבי חצירות לישנא אחרינא גרסינן לאפוקי מדרי' מאיר דאמר בפת אין במידי אחרינא לא בפרק הדר (לעיל דף עא:). קמ"ל בכל והיא היא: איתיביה אביי בכל מערבין עירובי חצירות גרסינן ובכל משתתפין שיתופי מבוי. בין בפת ובין בין בין בשאר פירות:

ולא אמרו לערב בפת כו'. ובכל מערבין דרישא הכי קאמר בכל מיני פת מערבין עירובי חצירות:

מאן שמעת ליה דאמר פת אין מידי אחרינא לא רבי יהושע.

וללישנא אחרינא ר' מאיר:

וקתני בכל. אפת ומתניתין נמי ממאי דבכל דתני אכל מילי קאמר ולאפוקי מהא דרי' יהושע אתא דילמא בכל דקתני אפת קאי כברייתא והכי קאמר בכל מיני פת מערבין בחצירות ומשתתפין במבוי בכל מילי חוץ ממים ומלח:

אלא אמר רבה בר בר חנה. אי איכא למימר דאפקא מתני' מדרבי יהושע אסיפא דמלתא פליגא דאמר פרוסה לא קא משמע לן בכל:

משום איבה. שבאין לידי מחלוקת שאומר אני נותן שלימה ואתה פרוסה:

לקלוקולו. זה פרוס וזה שלם:

30. פא, א

רש"י

חלתה. אינו חסרון שזהו תיקונו:
כדי דימועה. אם נדמעת שנפלה תרומה בחולין ועשו ממנה ככר זו ונטלו ממנה דימועה אחד ממאה לתקנה:
חלת נחתום. קטנה היא ואין זה חסרון:

אמר רבי יוחנן בן שאול:

ניטלה הימנה כדי חלתה וכדי דימועה - מערבין לו בה.

והתניא:

"כדי דימועה - מערבין לו בה,

כדי חלתה - אין מערבין לו בה!"

לא קשיא:

הא - בחלת נחתום.

הא - בחלת בעל הבית.

דתנן:

"שיעור חלה - אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה.

הַעוֹשֶׂה עִיסָה לְעַצְמוֹ, עִיסָה לְמִשְׁתֵּה בְנוֹ - אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה.

נְחָתוֹם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לְמִכּוּר בְּשׁוּק,

וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁעֲשֵׂתָהּ לְמִכּוּר בְּשׁוּק - אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וְשָׁמוֹנֶה."

רפ"י

31. פא, א

תפרה בקיסם. ככר שנפרסה
 ותפר הפרוסות בקיסם ונראית
 שלימה:
ידיע תיפרה. ניכר מקום
 תפירתה והויא כפרוסה:

אמר רב חסדא:
 תפרה בקיסם - מערבין לו בה.

והא תניא:
 "אין מערבין לו בה!"

לא קשיא:
 הא - ידיע תיפרה,
 הא - לא ידיע תיפרה.

32. פא, א

רש"י

דשאר מיני הוה. מינין הרבה היו מעורבין בה דההיא ודאי לאו פת היא דכתיב גבי יחזקאל ואתה קח לך חטין וגוי וכתיב (שם כד) לחם. אנשים לא תאכל אלמא לאו לחם הוא:
ועוגת שעורים תאכלנה אמר רב חסדא. האי שעורים לאו דווקא דהא שאר מינין טובא הוו בה אלא לשיעורין תאכלנה במשקל דרך רעבון ולא לשובע:
עריבתה כעריבת שעורין. מגונה ולא יפה כתיקון עריבת חטים שמייפה תיקון העוגה עגולה ונאה:

אמר רבי זירא אמר שמואל: מערבין: בפת אורז, ובפת דוחן.

אמר מר עוקבא: לדידי מיפרשא לי מיניה דמר שמואל: בפת אורז - מערבין, ובפת דוחן - אין מערבין.

אמר רב חייה בר אבין אמר רב: מערבין בפת עדשים.

איני?! והא ההיא דהואי בשני דמר שמואל, ושדייה לכלביה ולא אכלה!

ההיא דשאר מינים הוא, דכתיב: **"ואתה קח לך חטין ושעורים ופול ועדשים ודחן וקסמים"**¹⁶⁸ (יחזקאל ד, ט).

רב פפא אמר: ההיא עלויה בצואת אדם הוא, דכתיב: **"והיא בגללי צאת האדם תעגנה לעיניהם"**¹⁶⁹ (יחזקאל ד, יב).

מאי **"ועגת שעורים תאכלנה"** (יחזקאל ד, יב)?

אמר רב חסדא: לשיעורים.

רב פפא אמר: עריבתה, כעריבת שעורים, ולא כעריבת חטים.

¹⁶⁸ ואתה קח לך חטין ושעורים ופול ועדשים ודחן וקסמים ונתתה אותם בכלי אהד ועשית אותם לך ללחם מספר הימים אשר אתה שוכב על צדך שלש מאות ותשעים יום תאכלנו
¹⁶⁹ ועגת שעורים תאכלנה והיא בגללי צאת האדם תעגנה לעיניהם

33. פא, א-ב

רפ"י

מתני'

נותן אדם מעה לחנוני. שהוא מוכר יין ודר עמו במבוי:

או לנחתום. מוכר ככרות ודר עמו בחצר שיזכה לו בעירוב עם חבריו אם יבואו בני המבוי לקחת ממך ככר לעירוב או יין לשיתוף יהא לי חלק בו:

לא זכו לו מעותיו. שאין מעות קוונות עד שימשוך ואפי' עירב החנוני הזה לכל האחרים וזיכה גם לזה אינו עירוב שהרי לא נתכוון לזכות לו במתנת חנם כשאר מזכין בעירוב אלא לקנות המעה והרי אינה קנויה לו דכיון דמעות אינן קוונות לא סמכה דעתיה דהאי ולא הוי דעתיה לאקנויי ונמצא מערב לו במעותיו שלא מדעתו:

ומודין בשאר כל אדם. מפרש בגמרא בעל הבית שאמר לו חברו הילך מעה זו וזכה לי בעירוב והלך וזיכה לו שקנה עירוב דהואיל ואין בעל הבית רגיל למכור ככרות לא נתכוון זה אלא לעשותו שליח ונעשה כאומר לו ערב לי וגבי חנוני גופיה אי א"ל ערב לי אמרינן בגמרא דקני:

שאיין מערבין לו לאדם אלא לדעתו. הלכך גבי חנוני כי אמר ליה זכי לי לא נתכוון אלא לקנות הימנו ולא סמך עליו שיעשה שלוחו ומעות אינן קוונות ולא סמכה דעתיה נמצא מערב לו שלא לדעתו אבל אם משך ככר והניחו אצלו לכך שליח עשאו:

עירובי תחומין. חוב הוא לו שמפסיד לצד האחר ושמא אינו נוט לו:

גמ'

בד' פרקים. דמתרץ ר' יוחנן לקמן דהעמידו בהן חכמים דבריהם על דין תורה דמעות קוונות אף כאן מפני תיקון שבת העמידו דבריהם על דין תורה:

בד' פרקים אלו. בפי' אותו ואת בנו בחולין (דף פג.) עי"ט הראשון של פסח ועי"ט של עצרת וערב ר"ה ועי"ט האחרון של חג וערב יוה"כ בגליל:

ואין ללוקח. באותו השור אלא דינר שנתן לו דינר מבעוד יום בשוה דינר בשר:

אם מת. השור אבד הלוקח מה שנתן:

אינו כן. אין משחיטין אותו על כרחו ואם רצה טבח מחזיר לו את הדינר:

בשזיכה לו. טבח ללוקח בשור זה שוה דינר ע"י אחר שמסר השור לאחר ואמר לו זכה לו בו בשם פלוני והוא לא עשאו שליח לאותו אחר הזוכה בשבילו:

זכות הוא לו. להוציא מעות ולקנות בשר שהכל דרכן בכך:

חוב הוא לו. שמוציא הוצאות:

דבר תורה מעות קוונות. דכתיב בפודה מן ההקדש (ויקרא ט) ונתן הכסף וקם לו קל וחומר בלוקח מן ההדיט:

נשרפו חיטיך. שנתת לי מעות עליהן הלכך מוקמינן להו ברשות מוכר כי היכי דלימסר נפשיה עליהו וניטרח לאצוליהו:

משנה

נותן אדם מעה לחנוני ולנחתום, כדי שיזכה לו עירוב,

דברי רבי אליעזר.

וחכמים אומרים:

לא זכו לו מעותיו.

פא,ב ומודים בשאר כל האדם - שזכו לו מעותיו.

שאיין מערבין לאדם אלא מדעתו

אמר רבי יהודה:

במה דברים אמורים: בעירובי תחומין,

אבל בעירובי חצרות - מערבין לדעתו,

ושלא לדעתו,

לפי ש"זכין לאדם שלא בפניו,

ואין חבין לאדם שלא בפניו".

גמרא

מאי טעמא דרבי אליעזר?

הא לא משך!

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו:

עשאו רבי אליעזר פארבעה פרקים בשנה.

דתנן:

"בארבעה פרקים אלו:

משחיטין את הטבח בעל כרחו.

אפלו שור שוה אלף דינר, ואין ללוקח אלא דינר אחד - נופין אותו לשחוט.

לפיכך אם מת - מת ללוקח" (חולין פג.).

הא לא משך!

אמר רב הונא:

בשמשך.

אי הכי אימא סיפא:

"בשאר ימות השנה - אינו כן.

לפיכך, אם מת - מת למוכר",

אמאי? הא משך!

אמר רב שמואל בר יצחק:

לעולם בשלא משך,

הכא במאי עסקינן:

בשזיכה לו על ידי אחר.

בארבעה פרקים אלו דזכות הוא לו - זכין לו שלא בפניו.

בשאר ימות השנה, דחוב הוא לו - אין חבין לו אלא בפניו.

ורב אילא אמר רבי יוחנן:

בארבעה פרקים אלו - העמידו חכמים דבריהם על דברי תורה.

דאמר רבי יוחנן:

דבר תורה: מעות קוונות.

ומפני מה אמרו משזיכה קונה?

גזירה שמוא יאמר לו: נשרפו חיטיך בעלייה.

34. פא, ב

רש"י

אבל כלי. קנין סודר :
 בעל הבית. פרישית טעמא
 לעיל :
 אלא דאמר זכה לי. דלא שוויה
 שליח אלא כשאר מוכרין
 דעלמא אבל אם אמר ערב לי
 שליחא שוויה וסמכא דעתיה
 דקיימא לן חזקה שליח עושה
 שליחותו בפרק בכל מערבין
 (לעיל ד' לב.) הלכך מערב
 לדעתיה הוא :

"מוֹדִים בְּשֵׁאֵר כָּל הָאָדָם".

מאן "שֵׁאֵר כָּל הָאָדָם"?

אמר רב:
 בעל הבית.

וכן אמר שמואל:
 בעל הבית.

אמר שמואל:
 לא שנו אלא נחתום,
 אבל בעל הבית - קונה.

ואמר שמואל:
 לא שנו אלא מעדה,
 אבל כלי - קונה.

ואמר שמואל:
 לא שנו אלא דאמר לו: זכה לי,
 אבל אמר: ערב לי - שליח שוויה וקני.

35. פא, ב

רש"י

אמר שמואל אפילו במבוי שניטלו קורותיו. בשבת דמיקל בה ר' יהודה בפי כל גגות ואמר: מותרין לאותו שבת: בעירובין. כל היכא דאירי בהלכות קניית עירוב: גברא אנברא. דרי יהושע בן לוי אדשמואל שמואל דאמר הלכה סבר פליגי ורי יהושע סבר לא פליגי:

"אמר רבי יהודה:

במה דברים אמורים: בעירובי תחומין,

אבל בעירובי חצרות - מערבין לדעתו, ושלא לדעתו."

אמר רב יהודה אמר שמואל:

הלכה כרבי יהודה,

ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי יהודה בעירובין - הלכה כמותו.

אמר ליה רב תנא פגדתא לרב יהודה:

אמר שמואל אפילו במבוי שניטלו קורותיו או לחייו?

אמר ליה: ב"עירובין" אמרתי לך,

ולא במחיצות.

אמר ליה רב אחא ברבי דרבא לרב אשי:

"הלכה" מכלל דפליגי.

והאמר רבי יהושע בן לוי:

כל מקום שאמר רבי יהודה: **"אימתי"** ו**"במה"** במשנתנו, אינו אלא לפרש דברי חכמים!

ולא פליגי!?

והא אנו תנו:

"נתוספו עליהן מוסיף ומזכה, וצריך להודיע" (עירובין פ:)

התם - בחצר שבין שני מבואות.

והאמר רב שיזבי אמר רב חסדא:

זאת אומרת חלוקין עליו חבריו על רבי יהודה!

אלא,

פב, א גברא אנברא קא רמית!?

מר סבר - פליגי.

ומר סבר - לא פליגי.

36. כא, ב

רש"י

הפסולין. לעדות דכולן גזלנין מדבריהן הן דאסמכתא לא קנייא ומגזל גזיל ליה: **בקוביא.** בעירבון: **מפריחי יונים.** אי תיקדמה יונד ליוני:

סוחרי שביעית. דרחמנא אמר לאכלה ולא לסחורה וזה שחומד ממון לעבור עבירה על הממון רשע הוא והתורה אמרה אל תשת רשע עד (שמות כג):

בזמן שאין להם אומנות אלא היא. דקסבר ר' יהודה אסמכתא שהוא נסמך על דעתו שהוא ינצחנו ועל אותה אסמכתא הוא מתנה קניא ולא גזלנין נינהו ופסוליהו לפי שאין עסוקין בישובו של עולם דכיון דאין מכירין ובקיאין בטורח וצער בני אדם אינן חסין על חבריהן מלהפסידן ממון:

וח'א כו'. קא ס"ד היינו ת"ק דמתניתין אלמא אימתי לחלוק:

ההיא. ברייתא משום ר"ט היא דאמר אסמכתא לא קניא אבל במתניתין לא פליג רבי יהודה אדתנא קמא אלא מפרש לטעמיה:

אין אחד מהן נזיר. שנים שיושבין וראו אחד בא ואמר אחד מהן הריני נזיר שזה נזיר ואמר חברו הריני נזיר שאין זה נזיר:

להפלאה. שיהא נדרו מפורש על הודאי ולא בתורת ספק אי נזיר אותו הבא כנגדו: **אי קני.** אי נצח:

גופא:

"אמר רבי יהושע בן לוי:

כל מקום שאמר רבי יהודה: "אימתי" ו"במה" במשנתנו - אינו אלא לפרש דברי חכמים".

ורבי יוחנן אמר:

"אימתי" - לפרש,

"במה" - לחלוק.

ו"אימתי" לפרש הוא?!

והא תנן:

"ואלו הם הפסולים: המשחק בקוביא,

ומלוה בריבית,

ומפריחי יונים,

וסוחרי שביעית.

אמר רבי יהודה:

אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא היא,

אבל יש לו אומנות שלא היא - הרי זה כשר" (סנהדרין כד:).

תני עלה בבביתא:

"וחכמים אומרים:

בין שאין לו אומנות אלא היא,

ובין שיש לו אומנות שלא היא - הרי זה פסול!"

ההיא - דרבי יהודה אמר רבי טרפון היא.

דתנא:

"אמר רבי יהודה משום רבי טרפון:

לעולם אין אחד מהם נזיר, לפי שאין נזירות אלא להפלאה".

אלמא: כיון דמספקא ליה אי נזיר, אי לא נזיר הוא - לא משעביד נפשיה.

הכא נמי, כיון דלא ידע אי קני אי לא קני - לא גמר ומקנה.

הדרן עלך חלון